

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU: 373.5.015.3(569.4)(043.2)

ASLA IBRAHIM

**REPERE PSIHOPEDAGOGICE ALE DEZVOLTĂRII MOTIVAȚIEI
ÎNVĂȚĂRII LA LICEENII ARABI DIN ISRAEL**

SPECIALITATEA 531.01 – TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2021

**Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Științe ale Educației
Universitatea de Stat din Moldova**

Conducător științific:

PLATON Carolina, doctor în psihologie, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **CUZNEȚOV Larisa**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău
2. **PANICO Vasile**, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău

Componenta Consiliului Științific Specializat D 531.01-21-6:

1. **BODRUG-LUNGU Valentina**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar – *președinte*
2. **ȘEVCIUC Maia**, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific*
3. **GUȚU Vladimir**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova
4. **BOLBOCEANU Aglaida**, doctor habilitat în psihologie, profesor cercetător, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău
5. **ANDRIȚCHI Viorica**, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău

Susținerea va avea loc la **22 decembrie, 2021** ora **14:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 531.01-21-6 din cadrul Universității de Stat din Moldova, blocul III, sala 505, str. M. Kogălniceanu 65^A, or. Chișinău, MD-2012.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expedit la **19 noiembrie 2021**.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat D 531.01-21-6,

ȘEVCIUC Maia, doctor în științe pedagogice, profesor universitar

Conducător științific,

PLATON Carolina, doctor în psihologie,
doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Autor,

ASLA Ibrahim

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	9
Concluzii generale și recomandări	24
Bibliografie	27
Lista publicațiilor la tema tezei	30
Adnotare (în limbile română, engleză și rusă)	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Perioada în care trăim este una deosebit de complexă. Diversele fenomene sociale, crizele economice din lume se repercutează direct sau indirect asupra școlii ca instituție integrată în sistemul social, asupra procesului educațional pe care aceasta îl desfășoară, asupra felului în care utilitatea educației este percepută de către actorii sociali. În acest context, educația de tip școlar tinde să fie supusă diverselor concepții, viziuni, opinii, schimbări privind reformarea sistemului educațional, sistem despre care se afirmă că nu mai este potrivit pentru contemporaneitate. Or, se modifică substanțial scopul învățării, deoarece problema ridicată ține nu doar de a cunoaște, ci și de a te integra cu succes în activitățile sociale, fapt ce necesită, pe lângă cunoștințe științifice temeinice, și antrenarea tuturor competențelor dobândite, în special, a competenței de a învăța să înveți. Apare un moment extrem de important, și anume: învățarea reprezintă un proces continuu, iar formarea motivației pentru învățare, a capacității și încrederii de a achiziționa o nouă experiență care depășește mediul școlar devine o necesitate primordială și mereu actuală în contextul social contemporan.

În linii generale, conceptul de motivație reflectă totalitatea motivelor sau mobilurilor, conștiente sau inconștiente, care determină efectuarea unor anumite acțiuni sau realizarea anumitor scopuri. Referitor la persoane, motivația exprimă componenta sau procesul care reglementează angajamentul față de o anumită activitate, determinând declanșarea acestuia într-o anumită direcție cu intensitatea dorită și asigurând continuitatea respectivei activități. Or, motivația este ansamblul forțelor care obligă un individ să acționeze și se referă la anumite acțiuni sau experiențe [1, 3].

În contextul învățării școlare, conceptul de motivație a fost obiectul numeroaselor studii. Au fost depuse eforturi substanțiale pentru a defini și a explica esența acestui concept. În ultimii ani au fost modelate mai multe cercetări referitoare la motivația învățării.

Astfel, motivația învățării este concepută ca o stare dinamică care își are originea în percepția pe care un elev o are despre sine și despre mediul său și care îl încurajează să aleagă o activitate, să se angajeze în aceasta și să persevereze în realizarea ei pentru a atinge un scop. Se subliniază că conceptul de motivație în context școlar conține trei dimensiuni fundamentale: este o stare dinamică, care variază în timp; se măsoară prin angajamentul și persistența elevului în activitățile realizate; depinde de percepțiile elevului despre sine, despre școală și obiectivele acesteia. Motivația învățării este văzută și ca un ansamblu de factori determinanți interni și externi care obligă elevul să se angajeze activ în procesul de învățare, să adopte atitudini și comportamente care conduc la realizarea obiectivelor de învățare. Și cadrele didactice definesc, intuitiv, motivația școlară ca ceea ce îi face pe elevi să asculte cu atenție și să lucreze din greu – definiție considerată prea vagă pentru a putea studia și, în mod special, influența fenomenul cercetat [45, 59].

Din cele relatate putem conchide că motivația este unul dintre factorii principali în procesul de învățare, are impact pozitiv asupra eficienței activității și dezvoltării personalității. Astfel, devine actuală întrebarea despre ceea ce stă la baza formării motivației pentru învățare și care sunt modalitățile de stimulare și menținere a ei pentru un parcurs școlar optim în cadrul sistemului educațional.

Societatea arabă-israeliană cuprinde aproximativ 20% din populația Israelului. Arabii sunt o minoritate băștinașă în Israel. Or, învățarea eficientă, în general, și cea a liceenilor arabi, în particular, este o problemă actuală la toate nivelurile învățământului secundar. Totodată, managerii instituțiilor de învățământ și cadrele didactice din școlile arabe scot în evidență problema lipsei motivației învățării la toate treptele de învățământ. La debutul adolescenței, uneori chiar mai devreme [2], motivația pentru activitatea școlară scade aproape la toți elevii, devenind o problemă

acută la etapa liceală. Această de motivare în raport cu învățarea este determinată de mai mulți factori.

Analizând opiniile liceenilor, se constată că:

- ceea ce se învață nu corespunde cu ceea ce liceenii cred că trebuie să se învețe;
- cunoștințele nu corespund proiectelor liceenilor de viitor;
- condițiile de învățare sunt istovitoare;
- lucrările de examinare, în care rolul întâmplării pare major, generează apariția sentimentului de a nu putea influența viitorul;
- apariția altor necesități redirecționează energia către alte motivații.

În acest context, liceenii se caracterizează prin lipsa interesului pentru studii, a asiduității și a învățării sistematice. De asemenea, liceenilor le lipsește curiozitatea pentru conținuturile predate și competența de a-și planifica eficient învățarea. Toate acestea, de fapt, reflectă lipsa motivației pentru învățare la liceenii care își fac studiile în liceele arabe din Israel, generând consecințe multiple în viitoarea pregătire profesională.

În această ordine de idei, *motivația alegerii temei de cercetare* este justificată de trei categorii de interese: interes personal, interes social și interes științific.

Interesul personal ține de activitatea autorului în calitate de psiholog în liceu, de interacțiunea strânsă cu liceenii, părinții și cadrele didactice, care ne-a permis să identificăm necesitatea evidentă de a examina și explica problema motivației învățării, în general, și cea a motivației scăzute și a efectelor acesteia asupra învățării liceenilor arabi din Israel.

Interesul social este caracteristic, în general, pentru orice societate. Anume societatea va putea profita de buna pregătire a liceenilor, viitori specialiști, capabili să devină profesioniști de înaltă calificare și să participe la dezvoltarea națiunii și la formarea viitoarelor generații.

Interesul științific se referă la faptul, că la etapa actuală, în literatura de specialitate din Israel, puține cercetări s-au focusat pe abordarea motivației învățării la liceenii arabi. Aceasta în pofida faptului că minoritatea arabă din Israel este una distinctă, unică din punctul de vedere al caracteristicilor etnice și culturale.

Or, în cadrul prezentei cercetări ne-am propus să abordăm probleme cărora li s-a acordat mai puțină atenție până în prezent, orientându-ne spre relevarea reperelor psihopedagogice ale motivației învățării la liceenii arabi din Israel și a modalităților de dezvoltare a ei.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Motivația este un domeniu de cercetare complex și multiaspectual. De mai mulți ani, motivația constituie un domeniu de interes sporit al specialiștilor și obiectul unui număr impunător de investigații. Nici problema motivației învățării nu este una nouă, ea a fost abordată într-un șir de studii pedagogice, psihologice, psihosociale.

Un rol semnificativ în studierea motivației le revine cercetătorilor occidentali: M.K. Alderman [27], M.Blanchette [30], E.Deci [29, 31], M.H. Dembo [32], C.S. Dweck [33], A.J. Elliot [35], J.M. Keller [36], G.P. Latham [37], M.R. Ryan [41], J.Sinoir [43], R.Viau, [44], V.H. Vroom [45], R.J. Wlodkowski [48] și alții. Studiile realizate de ei se referă la o gamă foarte largă și variată de probleme, precum: motivația și performanța, motivația și competența, managementul motivațional, motivația și personalitatea, rolul personalității în dezvoltarea motivației, motivația și strategiile de învățare, sursele de motivare sau de motivare, motivația ca plăcere de a învăța și a preda în context școlar, motivația elevilor cu dificultăți de învățare, autodeterminarea și învățarea, motivația pentru învățare la adulți etc. În cadrul celor relatate, un loc aparte este atribuit fondatorului teoriei motivației și a nevoilor personalității – A.Maslow, care

a analizat atât mecanismele, procesele, tipologia motivației, cât și motivația în aspect educațional.

Savanții ruși E.C. Бабурина [49], Л.И. Божович [50], В.С. Ильин [51], А.Н. Леонтьев [53], А.К. Маркова [54], А.В. Маслов [55], Г.А. Карпова [52], Е.В. Сидоренко [56] etc., de asemenea, și-au adus contribuția la cercetarea proceselor motivaționale. În literatura științifică de specialitate, raportată la problematica motivațională, este evidențiată relația dintre nivelul de motivație și succesul învățării, sunt identificate, justificate și validate condițiile psihopedagogice care asigură performanța în procesul de învățare. Este evidențiată, în mod special, problema interesului pentru cunoaștere, care presupune o motivație intrinsecă cognitivă, o nevoie de autocunoaștere, o trebuință conștientizată de a afla, de a cunoaște, de a descoperi.

Analiza publicațiilor la tema dată ale autorilor din Republica Moldova și din România permite evidențierea mai multor abordări în comprehensiunea fenomenului studiat. M.Șevciuc identifică interesele cognitive ale elevilor din ciclul primar [18]; L. Poștan studiază problema motivației învățării la vârstele adulte din perspectiva conceptului educației pe parcursul vieții [62]; E. Staricov determină condițiile psihopedagogice de formare a motivației învățării la studenții din domeniul pedagogic [17]; N. Silistraru examinează rolul motivației în procesul de predare și învățare a limbii române de către alolingvi [16]; A. Ciobanu-Pilețcaia stabilește bazele științifico-teoretice ale motivației pentru studierea cursului gimnazial de matematică [6]; M. Pruteanu examinează formarea motivației la însușirea limbajului medical de către studenții alolingvi în contextul curriculumului la limba română pentru învățământul universitar [15]. Relația dintre diversele procese ale motivației, dintre motivație și performanță, dintre motivație și reușita școlară este amplu analizată ca o relație de incluziune și determinare reciprocă de către autorii români V. Pavelcu [10], Șt. Popenici [13], C. Fartușnic [14], Gh. Pop [12], A. Lazăr [8], I. Neacșu [9], M. Zlate [19].

Și savanții din Israel au abordat problematica motivațională. Cercetările cu această tematică care au avut drept scop investigarea motivației în legătură cu învățarea s-au referit la: identificarea principiilor motivației pentru învățare – M. Nabil, G. Zoheily [25]; determinarea relației dintre motivație și emoții – M. Bahi, A. Șalabi [21]; cercetarea relației dintre stima de sine și orientarea motivațională a adolescenților arabi din Israel – Ib. Asla [4]; examinarea motivației învățării în mediul de învățare extracurricular – N. Orion [24]; stabilirea elementelor formării motivației pentru studierea limbilor moderne în ciclul liceal – L. Bazel [5]; identificarea influenței contextului psihosocial și pedagogic al învățării asupra motivației studenților arabi, viitoare cadre didactice – B. Jarjoura [7]; motivația cognitivă și relația sa cu motivația învățării – G. M. Zonehli [26]; motivația și învățarea – M. Nabil [25]; motivația pentru realizare – A. Knalifa, M. Latif [22].

Totodată, deși realizările științifice la tema investigației sunt valoroase, totuși, se constată a fi deschise cercetării numeroase aspecte care relaționează cu problemele esențiale ale motivației pentru învățare – unul dintre factorii-cheie pentru succesul învățării. Analiza gradului de elaborare a cercetării problematice referitoare la motivația învățării a permis identificarea următoarelor *contradicții*: a) între recunoașterea rolului determinant al motivației învățării în procesul educațional și lipsa studiilor complexe cu referire la această problemă; b) între obiectivul comunității academice din Israel de a forma elevi motivați pentru învățare și oferta redusă a investigațiilor teoretice și/ sau empirice cu privire la particularitățile motivației învățării la liceenii arabi din Israel.

Or, contradicțiile relatate au scos în evidență o problemă majoră a învățământului liceal din Israel, soluționarea căreia este văzută în identificarea caracteristicilor motivației pentru învățare în vederea determinării factorilor predominanți ai dinamicii motivaționale a liceenilor arabi din Israel.

Astfel, **scopul** prezentei cercetări constă în stabilirea cadrului conceptual și empiric al motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel și în valorificarea strategiilor de dezvoltare a motivației.

Scopul enunțat implică realizarea următoarelor **obiective ale cercetării**:

1. Analiza literaturii de specialitate cu referire la fenomenul studiat în vederea elaborării unor sinteze teoretice relevante cercetării.
2. Identificarea particularităților motivației învățării în context școlar.
3. Conceptualizarea Modelului pedagogic al dezvoltării motivației învățării.
4. Determinarea specificului și a rolului motivației învățării la liceenii arabi din Israel.
5. Analiza comparativă a motivației învățării în dependență de profilul de studii al liceenilor arabi din Israel.
6. Elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceenii arabi din Israel.

Pentru a atinge scopul și a realiza obiectivele enunțate au fost formulate următoarele

Ipoteze ale cercetării:

- Elaborarea și implementarea unui *Model pedagogic de dezvoltare a motivației învățării* va influența dinamic motivațională a liceenilor arabi din Israel.
- Motivația învățării este *funcție a profilului de studii*: există diferențe în manifestarea motivației de învățare de către liceenii arabi din Israel în dependență de profilul de studii ales: universal, real și tehnic.
- Există diferențe în manifestarea motivației la liceenii arabi din Israel care se referă la:
 - *motivele prioritare* ale învățării;
 - *factorii de influență* a învățării;
 - *atitudinile* liceenilor față de obiectele de studiu conform criteriilor *interes, importanță, înțelegere*;
 - *dominantele motivaționale* ale învățării.
- Implementarea unui *Program psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* va avea un impact pozitiv atât asupra succesului școlar al liceenilor, cât și asupra personalității lor.

Reperetele epistemologice ale cercetării. Cercetarea a fost realizată în baza concepțiilor, teoriilor, ideilor din domeniul pedagogiei, psihologiei educației, psihologiei vârștelor, sociologiei. Or, drept repere teoretice ale cercetării au servit:

- concepțiile/ teoriile referitoare la esența și evoluția motivației: teoriile motivaționale clasice [55, 57, 58, 59], teoriile motivaționale moderne [45, 63], teoriile motivaționale integrative [60];
- concepțiile/ teoriile motivaționale cu implicații directe în practica educațională: teoria obiectivelor [33, 35, 40], teoria autodeterminării [31, 42], teoria expectanță-valoare [34], teoria autoeficacității [28], teoria atribuirii cauzale [44, 47], teoria sociocognitivă [44, 64], teoria stimei de sine [4, 38], teoriile învățării [38, 43], teoriile demotivării [29, 30,, 38, 39, 40, 59].

Cadrul metodologic al cercetării

Pentru a soluționa problema, a fost realizată o amplă cercetare teoretică și un concludent demers empiric. Astfel, metodologia cercetării conține un set de metode orientate spre realizarea obiectivelor propuse și soluționarea problemei de cercetare:

- *metode teoretice*: analiza surselor științifice, sinteza materialului științific, documentarea științifică, metoda ipotetico-deductivă de cercetare și interpretare a rezultatelor;
- *metode empirice*: testarea, anchetarea, experimentele de constatare, de formare, validare;
- *metode statistico-matematice de prelucrare a datelor*.

În cadrul demersului empiric am recurs la stabilirea unui eșantion reprezentativ de subiecți experimentali (liceeni, cadre didactice, psihologi) și la instrumente care s-au axat pe determinarea particularităților motivației învățării – *Ancheta pentru liceenii din clasele X – XI*, pe stabilirea atitudinii liceenilor față de obiectele academice – *Chestionarul privind atitudinile liceenilor față de obiectele academice*, pe identificarea opiniei liceenilor privind motivația dominantă a învățării – *Chestionarul pentru determinarea motivelor învățării*. Prelucrarea datelor a fost realizată prin mai multe metode statistico-matematice: metode statistice descriptive (stabilirea frecvențelor relative (%) și a valorilor medii), metode statistice inferențiale (testul *t – Student* pentru eșantioane independente), testul *One-Way ANOVA* (compararea valorilor medii ale mai multor eșantioane).

Rezultatele științifice importante înaintate spre susținere:

1. Motivația învățării este dimensiunea fundamentală a personalității elevului, un ansamblu de *mobiluri* (trebuințe, interese, montaje, atracții, convingeri, aspirații, scopuri, idealuri) care susțin energetic, activează și direcționează desfășurarea activităților de învățare.
2. *Modelul pedagogic de dezvoltare a motivației învățării* include patru dimensiuni: *contextuală, conceptuală, determinativă și indicativă* – care reflectă abordarea multidimensională, integrativ-funcțională a motivației învățării, evidențiind componente esențiale incluse într-un sistem logic și ordonat în raport cu scopul urmărit.
3. Motivația învățării se manifestă diferit în dependență de profilul de studii ales: *universal, real, tehnic*. Aceste diferențe se referă la *factorii de influență* a motivației; la *atitudinile* liceenilor față de obiectele planului individual profesional din perspectiva *interesului, importanței, înțelegerii* disciplinei de studiu; la *dominantele motivaționale* ale învățării liceenilor arabi.
4. Implementarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*, destinat stimulării motivației prin intervenții special organizate (tehnici și strategii de motivare, stimulente intrinseci și extrinseci, strategii didactice interactive), contribuie la *eficientizarea procesului de motivație a învățării* la liceenii arabi din Israel.

Noutatea și originalitatea științifică a investigației sunt obiectivate în: fundamentarea, argumentarea și validarea științifică a *Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației învățării*; identificarea specificului motivației învățării la liceenii arabi în dependență de profilul de studii: *universal, real, tehnic*; stabilirea *factorilor de influență* a motivației învățării la liceenii arabi; determinarea *atitudinilor* liceenilor față de obiectele planului individual profesional din perspectiva *interesului, importanței, înțelegerii* disciplinei de studiu; identificarea motivației *dominante* a învățării la liceenii arabi; configurarea științifică și validarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceenii arabi din Israel.

Semnificația teoretică a cercetării este justificată de: analiza și sinteza *teoriilor motivaționale*; precizarea conceptelor de *motivație și motivație a învățării* din perspectivă psihopedagogică; fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației învățării*; identificarea specificului *motivației învățării* la liceenii arabi în dependență de profilul de studii: *universal, real, tehnic* și manifestat în *factori de influență, atitudinile liceenilor și dominantele motivaționale ale învățării*.

Valoarea aplicativă a cercetării consistă în: selectarea și validarea unui *set de instrumente* cu ajutorul cărora a fost structurat un sistem de idei privind necesitatea dezvoltării motivației învățării; validarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*; formularea unor *concluzii și recomandări* științifice ce vizează premisele și contextul psihopedagogic al dezvoltării motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel.

Totodată, a fost soluționată **problema științifică importantă a cercetării** care constă în determinarea fundamentelor teoretico-aplicative încorporate în *Modelul pedagogic de dezvoltare a motivației învățării* și manifestate în *specificul* motivației pentru învățare a liceenilor arabi în dependență de profilul de studii – *universal, real, tehnic*, fapt ce a condiționat elaborarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*, asigurând, astfel, *eficientizarea procesului de motivație a învățării* la liceenii arabi din Israel.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute pe parcursul desfășurării cercetării teoretice și empirice au fost discutate în cadrul ședințelor Departamentului Științe ale Educației al Universității de Stat din Moldova, dar și în cadrul conferințelor naționale și internaționale, în perioada anilor 2014-2019: Conferința științifică internațională *Aspecte psihosociale în protecția copilului și familiei de violență*, Chișinău, 21 octombrie 2016; Conferința științifică internațională *Preocupări contemporane ale științelor socioumane*, Chișinău, 6-7 decembrie 2018.

Publicații la tema tezei. Unele repere conceptuale și praxiologice privind dezvoltarea motivației învățării la liceeni au fost reflectate în 9 publicații științifice, dintre care 4 au fost publicate în reviste științifice de specialitate și 5 în volume ale materialelor prezentate la conferințe științifice naționale și internaționale.

Structura tezei. Lucrarea include introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 162 surse bibliografice, 11 anexe, 132 pagini text de bază, 23 figuri, 19 tabele.

Cuvinte cheie: motivația, motivația învățării, profil de studii, factori de influență a motivației, atitudine, motivație dominantă.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei de investigație. Sunt formulate problema, scopul, obiectivele și ipotezele cercetării. Sunt prezentate rezultatele științifice importante înaintate spre susținere ce reflectă noutatea și originalitatea științifică a investigației privind dezvoltarea motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel.

Capitolul 1, Fundamente teoretice ale motivației învățării: dimensiuni psihopedagogice, reflectă conținutul științific și abordările teoretice ale problemei cercetate și include: analiza conceptelor motivație, motiv; identificarea aspectelor structurale și procesuale ale motivației din diverse perspective; examinarea teoriilor motivaționale clasice, moderne și integrarea lor în sistemul educațional. O atenție deosebită se acordă analizei particularităților motivației învățării.

Or, s-a constatat că problema motivației, în general, și cea a motivației învățării, în particular, este amplă și complexă. Diversele abordări au generat multiple definiții, teorii, modele, concepții, circulația cărora dintr-un câmp științific în altul, intercalarea reciprocă și reaparitia lor într-o formă mai mult sau mai puțin renovată fac dificilă identificarea lor.

În logica demersului cercetării a fost analizat conceptul de motivație ca unul dintre factorii care determină personalitatea să acționeze și să se îndrepte spre anumite scopuri. S-a determinat

că motivația constituie temeiul comportamentelor și al activităților pe care le prestează indivizii, în funcție de specificul solicitărilor ce decurg dintr-o categorie sau alta de relații funcționale. Orice act de conduită este motivat, chiar dacă, uneori, nu ne dăm seama pentru care motiv facem o acțiune sau alta. Niciun act comportamental nu apare și nu se manifestă în sine, fără o anumită incitare, direcționare și susținere energetică.

În această ordine de idei, a fost stabilit că diversele abordări ale motivației și, deci, multitudinea de concepții, teorii, modele ale motivației expuse în literatura de specialitate pot fi încadrate în câteva sisteme de idei.

Teoriile motivaționale clasice care, prin modelele lor, urmăresc să identifice aspectele relaționare dintre motivație și productivitatea muncii, a satisfacției/insatisfacției angajaților, ale ierarhizării nevoilor personalității etc.

Teoriile motivaționale moderne care vin să ia locul orientării preponderent manageriale, evoluând spre motivația personalității, accentul fiind pus pe echitate, aspirații, consolidarea și întărirea comportamentală.

Teoriile motivaționale integrative care se bazează pe elaborarea unor modele complexe și funcționale, susceptibile să ofere o mai mare putere de predicție a performanțelor.

Teoriile motivaționale cu implicații directe în practica educațională care vin să releve complexitatea motivației pentru învățare. Scopurile, obiectivele învățării, expectanțele de succes și valoarea conferită de liceeni sarcinii de învățare, credințele și comportamentele de reușită ale elevilor devin determinante în dezvoltarea motivației învățării.

Studiul teoretic al problematicii motivaționale a permis să stabilim că, în linii mari, motivația învățării se subordonează sensului general al conceptului de motivație și se definește ca o totalitate de îmbolduri care susțin energetic, activează și direcționează desfășurarea activităților de învățare, ca un ansamblu de factori determinanți interni și externi care obligă elevul să se angajeze activ în procesul de învățare, să adopte atitudini și comportamente care conduc la realizarea obiectivelor de învățare. Motivația învățării conferă sens și consistență activităților de învățare. Ea rezultă din confruntarea nevoilor elevului cu modul cum își reprezintă el complexitatea conținutului, cerințele, situațiile și rezultatele activității de învățare. Substratul motivațional activează sau suprimă conduitele de învățare, le amplifică sau le diminuează, le prelungește sau le scurtează durata. Totodată, a fost demonstrat că conceptul de optim motivațional semnifică cât de puternică trebuie să fie motivația elevilor pentru activitatea de învățare pentru ca ei să obțină performanțe superioare în realizarea sarcinilor. Atât supramotivarea, cât și submotivarea au efecte negative pentru orice activitate, inclusiv pentru cea de învățare. Supramotivarea, care de multe ori corelează și cu o supraestimare, fie a capacităților de rezolvare, fie a dificultății problemelor de soluționare, poate produce blocaje psihice, dezorganizarea activității de învățare și chiar dereglări comportamentale. În situațiile de submotivare se produce o slăbire a activității de învățare, însoțită de stări de plictiseală, neatenție la lecții, implicare redusă în studiu, performanță slabă.

Rezumând studiul teoretic, examinând diversitatea definițiilor conceptului de motivație, a teoriilor explicative clasice, moderne și integrate ale motivației, a teoriilor motivaționale cu implicații educaționale și în acord cu obiectivele lucrării de față, considerăm oportună următoarea definiție a conceptului de motivație a învățării: *Motivația învățării este o dimensiune fundamentală a personalității elevului, un ansamblu de mobiluri (trebuințe, interese, convingeri, aspirații, scopuri, idealuri, atracții) care susțin energetic, activează și direcționează desfășurarea activităților de învățare.*

Capitolul 2, Cadrul conceptual al dezvoltării motivației învățării, cuprinde o dublă incursiune în domeniul studiat.

Prima incursiune se referă la analiza motivației învățării în context școlar. Scopul explicit al acestui compartiment a fost de a evidenția, în mod expres, *particularitățile* motivației pentru învățare: tipologiile, caracteristicile, parametrii de influență a motivației, profilurile de învățare, trăsăturile de personalitate, atitudinile, opiniile privind motivația de învățare a elevului, evoluția motivației comune pentru multiplele cercetări realizate în diverse țări, caracteristicile motivației pentru învățare specifice contextului arab din Israel – ca bază a fundamentării unui model reprezentativ pentru dezvoltarea motivației învățării.

În această ordine de idei, a fost stabilit că motivele învățării pot fi supuse unei operații de clasificare detaliată, fundamentală rămânând diferențierea motivației în intrinsecă și extrinsecă. Motivația intrinsecă este asociată cu o orientare dezinteresată față de proces. Ea presupune un interes altruist pentru conținutul și procesul învățării. Sursele ei sunt nevoia de autonomie și autodeterminare, atât de importante pentru vârsta adolescentină. Motivația extrinsecă este orientată spre rezultate. Ea este asociată cu un interes care se referă la activitatea de învățare nu ca la un scop, ci ca la un mijloc. Or, la baza motivației intrinseci pentru învățare, care în esență este cognitivă, se află necesitatea de cunoaștere, iar la baza motivației extrinseci stă nevoia socială. Factorii majori ce influențează motivația învățării se referă la: atribuirea cauzelor succesului sau eșecului sarcinii/situației, concepția inteligenței, percepția obiectivelor urmărite de școală sau de cadrul didactic. Predicția declinului motivației și anticiparea abandonului școlar în prezența unor factori de risc semnificativi nu prezintă dificultăți în cazul modelelor actuale. Din contra, predicția evoluției motivației la elevii care nu prezintă acești factori de risc este mult mai dificilă, deoarece este sensibilă la factori contextuali, locali care se pot deosebi, în mod substanțial, de la un profesor la altul, de la o clasă la alta, de la un subiect la altul.

Totodată, este important să menționăm că minoritatea arabă băștinașă din Israel se diferențiază de majoritatea evreiască prin religie, limbă, cultură, istorie, naționalitate, teritorii de reședință și modul de viață. Deși în prezent, în cadrul societății arabe din Israel, educația devine o valoare, analiza „stării de fapt” a cercetărilor privind motivația pentru învățare la populația arabă a arătat că acestea, în majoritatea cazurilor, au purtat un caracter sporadic, fără a exista, în fond, studii teoretice și/ sau experimentale care să fi analizat în profunzime problematica motivațională. Această situație a minimizat posibilitatea identificării unor particularități specifice, pregnante, privind motivația pentru învățare la liceenii arabi.

A doua incursiune face referire la complexitatea problematicii motivației pentru învățare, reflectată pe larg în această lucrare, ținând cont de care am întreprins o abordare *multidimensională, integrativ-funcțională* a fenomenului studiat. Această abordare a condus la delimitarea mai multor dimensiuni esențiale în cercetarea motivației, care pun în evidență faptul că diversele aspecte și componente ale motivației nu pot și nu trebuie să fie tratate și stabilite independent [11, 20, 23, 43, 44, 64]. Totodată, abordarea multidimensională a evocat prezența mai multor dimensiuni susceptibile să intervină în examinarea, stimularea și dezvoltarea motivației învățării. Aceste dimensiuni au fost incluse într-un sistem logic care le ordonează în raport cu scopul urmărit și face înțeleasă funcționarea lor, luate în ansamblu sau regrupate, în raport cu acest scop. Au fost găsite legăturile care unesc dimensiunile vizate, evaluând, totodată, consecințele interacțiunii lor. Or, în cazul de față, este vorba de fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației pentru învățare* (Figura 2.1.).

Modelul elaborat include patru dimensiuni esențiale: *contextuală, conceptuală, determinativă și indicativă*.

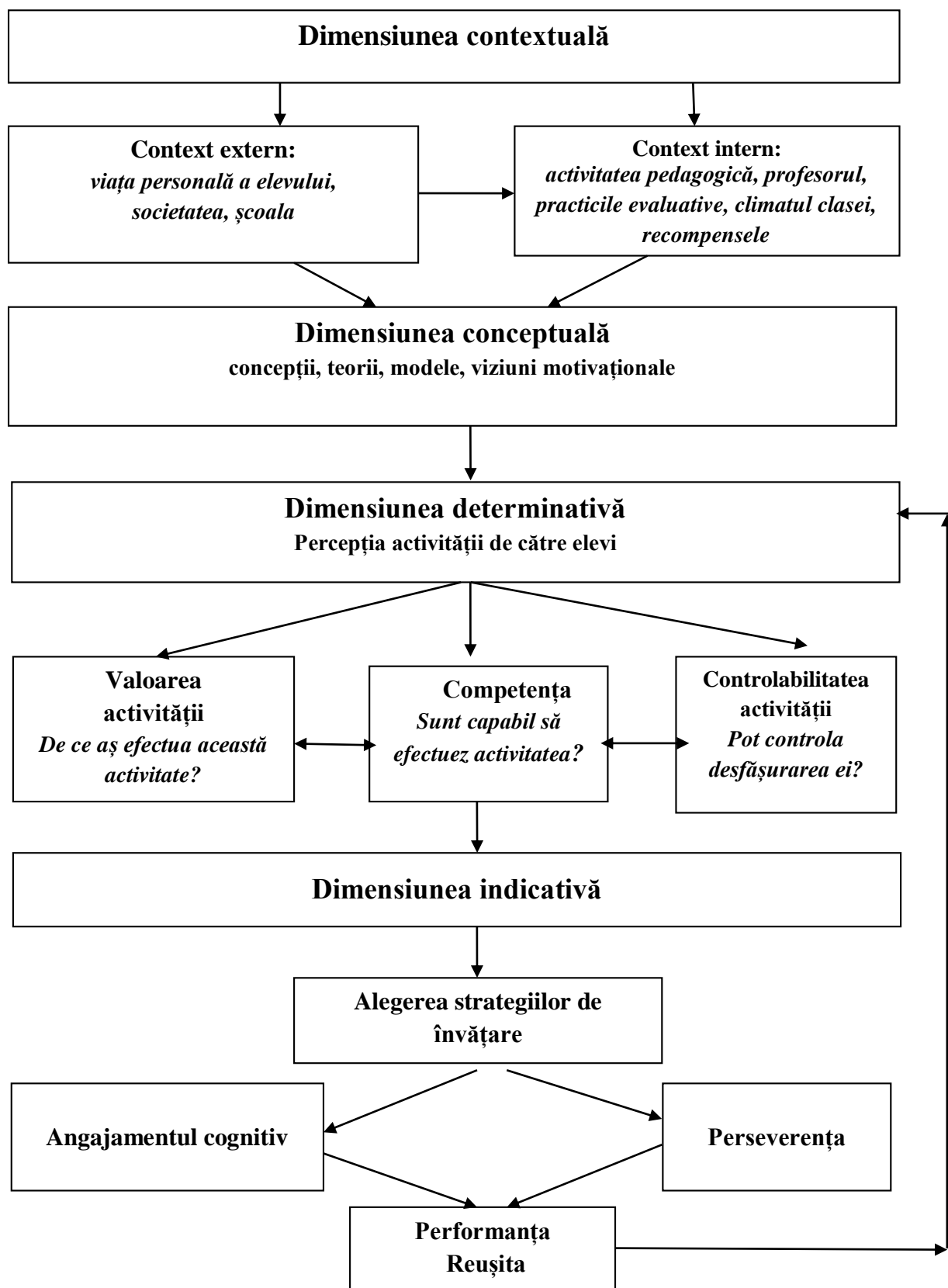

Fig.2.1. Modelul pedagogic de dezvoltare a motivației învățării

1. Dimensiunea contextuală a motivației învățării

Dimensiunea contextuală (Figura 2.2.) reflectă categoriile de factori care influențează motivația pentru învățare:

- factorii referitori la viața elevului;
- factorii referitori la școală;
- factorii referitori la societate.
- factorii referitori la clasa de elevi;

Primele trei categorii subliniază faptul că profesorul nu este singurul angajat în motivația elevilor.

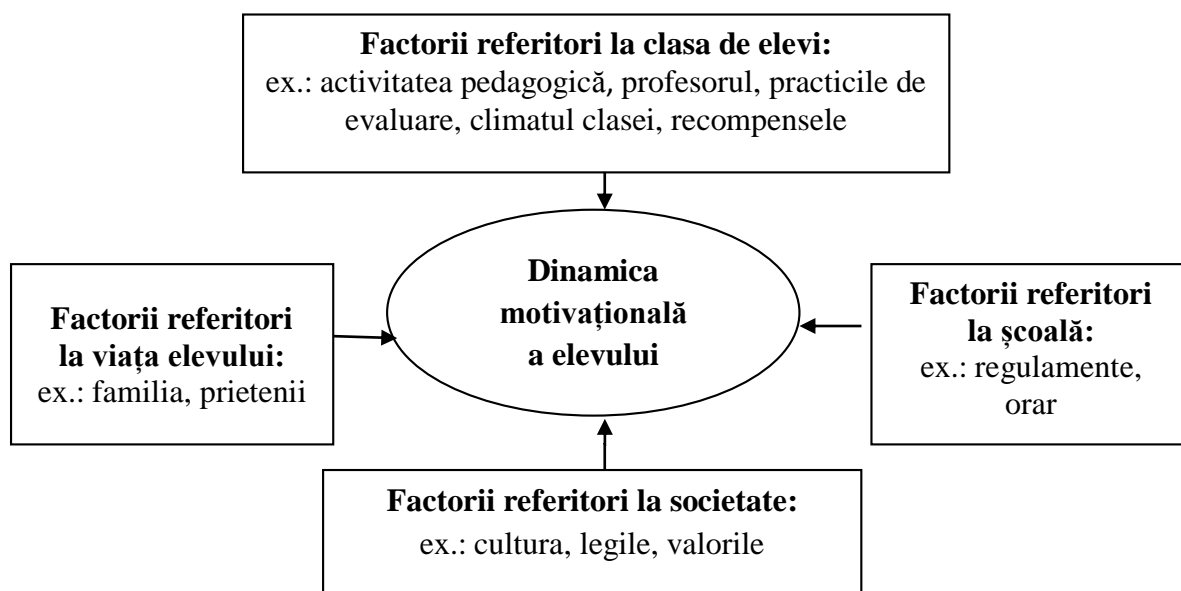

Fig.2.2. Factorii ce influențează motivația învățării

Categoriile evidențiate pot fi regrupate în două tipuri de factori care influențează motivația elevului: *factori externi*: viața personală a elevului, societatea, școala și *factori interni*: activitatea pedagogică, profesorul, practicile de evaluare, climatul clasei.

2. Dimensiunea conceptuală a motivației învățării

Dimensiunea conceptuală reflectă principalele teorii motivaționale cu impact decisiv asupra motivației învățării: *teoria autodeterminării*, *teoria atribuirii*, *teoria autoeficienței*, *teoria obiectivelor*, *teoriile învățării*. Extrapolate în domeniul motivațional, ele reflectă repererele conceptuale ale *Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației învățării*.

3. Dimensiunea determinativă a motivației școlare

Dimensiunea determinativă a motivației școlare vizează *percepțiile* pe care le are elevul despre sine însuși – percepții de importanță majoră pentru motivația învățării. Percepțiile elevului vizează trei determinante ale motivației învățării:

- *percepția valorii* unei activități: ea desemnează aprecierea făcută de elev asupra utilității activității propuse pentru realizare (De ce aş efectua această activitate?);
- *percepția competenței* sale de a îndeplini o activitate: ea semnifică capacitatea pe care elevul crede că o posedă pentru a reuși la o disciplină. (Sunt capabil să o efectuez?);
- *percepția controlabilității* unei activități: ea face referință la gradul de control pe care elevul crede că îl posedă în scopul de a realiza o activitate. (Pot controla desfășurarea ei?).

4. Dimensiunea indicativă a motivației învățării

Cei patru indicatori esențiali ai motivației învățării sunt: *alegerea, perseverența, angajamentul și performanța*. Acești indicatori, contrar surselor care determină nivelul de motivație al elevului, exprimă consecințele motivației.

Alegerea strategiilor de învățare. Acest indicator se referă la alegerea pe care o fac elevii motivați și nemotivați privind strategiile de învățare și implicarea lor într-o activitate: strategii cognitive, strategii de gestiune a învățării, strategii afective, strategii de evitare

Perseverența. Perseverența este manifestarea unei potențiale reușite a învățării. De regulă, ea se referă la timpul dedicat activităților școlare care îi permit elevului să îndeplinească bine sarcina. Totodată, perseverența trebuie să fie însoțită de un angajament cognitiv, deoarece fără acest angajament timpul consacrat de elev studiilor nu are efect asupra învățării.

Performanța/ Reușita. Performanța este rezultatul final al angajamentului cognitiv și al perseverenței elevului, dar nu este singurul indicator de evaluare a nivelului de motivare. Performanța poate fi influențată negativ de eșecurile repetate care subminează una dintre principalele surse de motivație: sentimentul de eficacitate interpersonală a elevului.

Capitolul 3, Strategii psihopedagogice de dezvoltarea a motivației învățării la liceenii arabi din Israel, integrează etapele cercetării empirice a procesului motivational: *coordonatele constatativă, formativă și evaluativă*.

Organizarea etapei *constatative* a cercetării a vizat: stabilirea ipotezelor și a obiectivelor investigaționale, determinarea perioadei și a etapelor de cercetare, delimitarea loturilor de subiecți experimentali, selectarea metodelor de cercetare, prelucrarea și interpretarea datelor.

Am pornit de la *ipoteza* că există diferențe în manifestarea motivației de învățare la liceenii arabi din Israel în dependență de profilul de studii: universal, real și tehnic. Diferențele în manifestarea motivației la liceenii arabi se referă la: motivele prioritare ale învățării; factoriide influență a învățării; atitudinile liceenilor față de obiectele academice conform criteriilor interes, importanță, înțelegere; dominantele motivaționale ale învățării.

Obiectivele generale ale experimentului de constatare s-au referit la:

- identificarea caracteristicilor motivației învățării la liceenii arabi;
- determinarea profilului motivațional al liceenilor în dependență de profilul de studii ales.

Eșantionul de cercetare a cuprins 200 de liceeni din liceul AL-BUKHARI, orașul Arraba, Israel. Subiecții experimentali au fost selectați conform următoarelor criterii: să reprezinte diferite profiluri (universal, real și tehnic), să realizeze studii la zi. În final au fost formate trei grupe experimentale:

- grupa A – clase cu *profil universal*, din care fac parte liceenii care nu și-au determinat clar un profil anume (60 de persoane);
- grupa B – clase cu *profil real*, din care fac parte liceenii care și-au ales profilul concret: fizică-matematică și chimie-biologie (74 de persoane);
- grupa C – clase cu *profil tehnic* (66 de persoane).

Metodologia cercetării a acestei etape s-a axat pe determinarea particularităților motivației învățării (Ancheta pentru liceenii din clasele X-XI), pe stabilirea atitudinii liceenilor față de obiectele academice (Chestionarul privind atitudinile față de obiectele academic), pe identificarea opiniei liceenilor din clasele X-XI privind motivația dominantă a învățării (Chestionarul pentru determinarea motivelor învățării). În cadrul analizei rezultatelor, în scopul obținerii unei informații cât mai ample și mai nuanțate, prelucrarea datelor a fost realizată prin mai multe metode statistico-matematice: metode statistice descriptive (stabilirea frecvențelor relative (%) și a valorilor medii),

metode statistice inferențiale (testul t – *Student* pentru eșantioane independente), testul *One-Way ANOVA*.

3.1. Rezultatele experimentului constatativ al motivației învățării la liceenii arabi din Israel

3.1.1. Determinarea particularităților motivației învățării

1) *Determinarea obiectelor academice importante pentru viitoarea orientare profesională a liceenilor arabi* (Tabelul 3.1.).

Tabelul 3.1. Obiectele academice importante pentru planul individual profesional

Obiectele	Profil universal, %	Profil real, %	Profil tehnic, %
<i>Limba arabă</i>	70,5	0	46
<i>Limba ebraică</i>	35	0	13
<i>Algebra</i>	59	60	33
<i>Geometria</i>	24	60	7
<i>Fizica</i>	6	60	2
<i>Informatica</i>	6	0	28
<i>Biologia</i>	18	40	13
<i>Chimia</i>	6	40	13
<i>Istoria</i>	29	0	13
<i>Științele sociale</i>	47	0	13
<i>Limba engleză</i>	12	0	7
<i>Geografia</i>	42	0	7

Conform rezultatelor obținute putem afirma că în clasele A – *profil universal*, în listă au fost incluse practic toate obiectele. Se poate presupune că ponderea majoră a disciplinelor selectate de liceenii profilului universal se explică prin faptul că ei încă nu și-au determinat viitorul domeniu profesional și, prin urmare, majoritatea disciplinelor sunt văzute ca importante. Și în clasele C – *profil tehnic* au fost obținute, cu mici excepții, rezultate similare cu rezultatele claselor A – *profil universal*, diferența referindu-se doar la ponderea procentuală a acestora. Deși nu putem afirma că clasele C nu și-au determinat viitorul domeniu profesional, totuși, în opinia noastră, domeniul tehnic este unul amplu, care reprezintă o gamă mai largă de profesii și, eventual, liceenii încă nu sunt determinați cu privire la profesia concretă. Din contra, în clasele B – *profil real*, alegerea obiectelor academice a fost cu mult mai selectivă, fiind alese în exclusivitate doar obiectele care, în opinia liceenilor, asigură planul individual profesional pentru viitorul domeniu profesional.

2) *Stabilirea factorilor de influență a alegerii profilului de studii de către liceenii arabi* (Tabelul 3.2.)

Tabelul 3.2. Factorii de influență a alegerii profilului de studii

Factorii ce influențează a alegerea profilului de studii	Frecvența răspunsurilor		
	Profil universal %	Profil real %	Profil tehnic %
Obiectele profilului necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior.	25	30	25
Viitoarea profesie	10	10	13

Dorința de a studia aprofundat obiectele alese	13	37	15
Sfaturile părinților și ale rudelor	18	3	15
Încrederea în propriile aptitudini și capacități	10	20	15
Experiența personală în munca profesională	6	0	0
Exemplele și recomandările prietenilor și ale cunoștințelor	6	0	7
Decizii intuitive	6	0	5
Recomandările profesorilor	3	0	5
Literatura artistică, mass-media	3	0	0
Total	100	100	100

Rezultatele obținute arată că în clasele cu *profil universal* principalii factori care au influențat alegerea sunt: obiectele profilului necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior, dorința de a studia aprofundat obiectele alese, sfaturile părinților și ale rudelor. În clasele cu *profil real* factorii de influență sunt: obiectele profilului necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior, dorința de a studia aprofundat obiectele alese, încrederea în propriile aptitudini și capacități în dependență de profil. În clasele cu *profil tehnic* acești factori sunt: obiectele profilului necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior, dorința de a studia aprofundat obiectele alese, sfaturile părinților și ale rudelor, viitoarea profesie.

Analiza comparativă a datelor obținute ne permite să evidențiem, în cadrul fiecărui profil de studii, atât factorii comuni de influență a profilului, cât și cei specifici. Astfel, factorii comuni pentru toate trei profiluri se referă la obiectele profilului necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior și, drept urmare, dorința de a studia aprofundat obiectele alese. Factorii specifici pentru clasele A și C, care se referă la sfaturile părinților și ale rudelor, poate fi explicat prin faptul că liceenii clasei A nu și-au determinat viitorul domeniu profesional, iar liceenii clasei C încă nu și-au determinat foarte clar viitorul domeniu profesional. Totodată, încrederea în propriile aptitudini și capacități – factor comun pentru clasele B și C, ne face să credem că anume profilul ales le conferă liceenilor această încredere.

3) *Determinarea obiectivelor învățării* (Tabelul 3.3.)

Tabelul 3.3. Obiectivele învățării liceenilor

Obiective	Frecvența răspunsurilor		
	Profil universal %	Profil real %	Profil tehnic %
Pregătirea pentru examenele BAC	88	80	60
Însușirea obiectelor necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior	88	80	60
Aprofundarea cunoștințelor la obiectele din planul individual profesional	0		20
Obținerea informației suplimentare	0	80	0
Obținerea cunoștințelor pentru profesie	0	0	13

Analiza rezultatelor ne permite să afirmăm că principalele obiective ale liceenilor, cu mici excepții, țin de pregătirea pentru examenele de BAC, aprofundarea cunoștințelor, scopul scontat fiind studiile în instituții de învățământ superior. Astfel, obiectivele dominante ale liceenilor din clasele cu *profil universal* sunt: pregătirea pentru examenele de BAC și însușirea obiectelor necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior (câte 88%, respectiv); obiectivele dominante ale liceenilor din clasele cu *profil real* sunt: pregătirea pentru examenele de BAC, însușirea obiectelor necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior (câte 80%, respectiv) și obținerea informației suplimentare (20%); obiectivele dominante ale liceenilor din clasele cu *profil tehnic* sunt: pregătirea pentru examenele de BAC, însușirea obiectelor necesare pentru admiterea în instituții de învățământ superior (câte 60%, respectiv), aprofundarea cunoștințelor la obiectele din planul individual profesional (20%) și obținerea cunoștințelor pentru profesie (13%).

4) Stabilirea gradului de autoapreciere a succesului școlar (Tabelul 3.4.)

Tabelul 3.4. Autoaprecierea succesului școlar

Autoaprecierea succesului școlar	Frecvența răspunsurilor		
	Profil universal, %	Profil real, %	Profil tehnic, %
Excelent	19	20	33
Bun	44	33	33
Mediu	37	47	20
Mai jos de mediu	0	0	7
Slab	0	0	7
Total	100	100	100

Analizând datele prezentate în tabelul de mai sus, putem afirma că profilul de studii nu induce diferențe semnificative în gradul de autoapreciere a succesului școlar. Or, putem presupune că aceste rezultate se datorează, preponderent, particularităților de personalitate individuale și imaginii de sine a liceenilor.

5) Identificarea factorilor de influență a succesului învățării (Tabelul 3.5.).

Tabelul 3.5. Factorii de influență a succesului învățării

Factorii ce influențează succesul școlar	Frecvența răspunsurilor		
	Profil universal %	Profil real %	Profil tehnic %
Corectitudinea alegerii obiectelor academice pentru planul individual profesional	88	90	67
Cerințele profesorilor la obiectele academice din planul individual profesional	100	100	87
Complexitate optimă	53	0	33
Cerințele profesorilor la obiectele ce nu sunt incluse în planul individual profesional	53	0	33
Formele și metodele de predare	88	55	80
Pregătirea profesională a profesorilor de la obiectele academice din planul individual profesional	88	70	67
Orarul lecțiilor	70	45	80

Din cele expuse mai sus putem concluziona că, în linii mari, influența majoră asupra succesului școlar în toate clasele o au: corectitudinea alegerii obiectelor academice pentru planul individual profesional, cerințele profesorilor la obiectele academice din planul individual profesional, pregătirea profesională a profesorilor și formele și metodele de predare. Totodată, pentru a înțelege cât de mulțumiți sunt liceenii de procesul de învățare, li s-a propus să aprecieze procesul de predare-învățare la obiectele academice după o scală de 10 puncte. Rezultatele obținute demonstrează următoarele: în clasele cu profil universal valoarea medie este de 7,4 puncte, în clasele cu profil real valoarea medie este de 7,5 puncte, iar în clasele cu profil tehnic valoarea medie este de 7,6 puncte. Astfel, putem conchide că, în mod real, liceenii din toate clasele, indiferent de profil, apreciază calitatea predării ca fiind de o calitate bună.

3.1.2. Identificarea atitudinii liceenilor față de obiectele academice (Tabelul 3.6.)

Tabelul 3.6. Valorile medii ale atitudinii liceenilor față de obiectele academice

Obiectul de studiu	Criterii											
	Interes				Importanță				Înțelegere			
	A	B f-m	B c-b	C	A	B f-m	B c-b	C	A	B f-m	B c-b	C
Limba arabă	4,4	3,5	3,8	3,2	4,9	4,6	4,8	4,6	4,5	3,6	3,3	3,6
Limba ebraică	4,5	4	4	3,8	5	4,1	4	3,8	4,5	4	3,8	4,1
Algebra	3,9	4,4	3,3	3,9	4,7	5	4,6	4,6	3,4	4,2	3,6	3,8
Geometria	3,3	4,2	3,3	3,5	3,8	4,7	4	4,1	3,4	4,1	3,5	3,7
Fizica	3	4,1	3,3	3,1	4	4,7	3,5	3,6	3	4	3,6	2,6
Informatica	5	4,5	4,3	3,6	5	4,3	3,3	3,7	5	4,4	4,3	3,5
Biologia	4	3,3	4,6	3,5	4,5	4,3	5	3,1	4,5	2,5	4,6	2,9
Chimia	4	3,5	4,6	3,4	4,5	2,7	5	3,3	3,5	3,4	4,8	3,7
Istoria	5	3,5	4,5	4	4,8	3,2	3,6	2,9	4,8	4,1	4,3	3,6
Științe sociale	5	4,1	3,8	3,7	4,2	3,7	3,8	3,8	4,4	4,2	3,5	3,3
Limba engleză	5	4,4	3,6	4,1	5	4	4,1	3,6	4,7	3,5	3,6	3,9
Geografia	4,5	4,2	3,3	3,7	5	4,1	3,3	3,8	4,5	4,1	4,3	3,9

Analizând datele reflectate în tabel putem afirma că, în linii mari, liceenii manifestă o atitudine pozitivă față de discipline. Ei și-au determinat prioritățile și interesele și manifestă o atitudine activă de învățare. Totuși, în rezultatul unei analize mai detaliate, putem constata unele diferențe în cadrul fiecărui profil. Liceenii din clasele cu *profil universal* încearcă să valorifice practic toate obiectele de studiu. Considerăm că, dat fiind faptul că acești liceeni încă nu s-au determinat privitor la profil, ei se orientează la majoritatea obiectelor de studiu. Liceenii din clasele cu *profil real* (fizică-matematică și chimie-biologie), fiind deja determinați privitor la profil, valorifică și evidențiază mai mult obiectele de bază din planul individual profesional, iar motivația învățării este orientată preponderent pentru obiectele necesare pentru examenele de BAC. Un loc aparte revine liceenilor din clasele cu *profil tehnic*. După cum observăm, spre deosebire de celelalte profile, ei apreciază, din punctul de vedere al *interesului, importanței și înțelegerii,*

destul de uniform și moderat toate disciplinele. Putem presupune că, deși acești liceeni și-au ales profilul, cel tehnic, acesta, totuși, presupune un domeniu foarte larg din punct de vedere profesional, apropiindu-l, într-o anumită măsură, de cel universal, și deosebindu-l, concomitent, de profilurile reale foarte concrete: fizică – matematică și chimie – biologie.

3.1.3. Determinarea motivației dominante a învățării (Tabelul 3.7.)

Tabelul 3.7. Motivele dominante ale învățării

Motivele dominante	Profil universal, %	Profil real		Profil tehnic, %
		Fizică-matematică, %	Chimie-biologie, %	
Cognitive	10	25	18	14
Comunicative	3	5	9	3,5
Emoționale	16	0	18	17,5
Dezvoltare personală	16	10	9	7
Poziție socială	10	20	9	21
Autorealizare	6	10	18	3,5
Externe	10	0	0	7
Profesionale	29	20	9	28
Total motive	100	100	100	100

Din cele expuse în tabel putem reliefa două momente importante. În primul rând, în cadrul fiecărei clase, indiferent de profil, majoritatea liceenilor consideră importante, pe de o parte, motivele de învățare, legate de cunoaștere și de viitoarea profesie, iar, pe de altă parte, motivele legate de vârstă, de adolescență, și anume – cele emoționale care presupun siguranță și confort afectiv. În al doilea rând, constatăm că rezultatele obținute în raport cu motivele considerate mai puțin importante – externe și comunicative – își găsesc explicația în specificul acestor motive: alegerea motivelor interne (cunoaștere, viitoarea profesie, emoționale) exclud în mod evident pe cele externe.

3.2. Proiectarea, aplicarea și validarea Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării la liceenii arabi di Israel

Această secvență a cercetării cuprinde două entități: formativă și evaluativă.

Aspectul formativ reflectă caracteristica generală a *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceeni care reliefează direcțiile și obiectivele de bază ale programului, principiile și caracteristicile programului, etapele, subetapele și instrumentarul aplicat pentru dezvoltarea motivației la liceenii arabi din Israel.

Aspectul evaluativ reflectă validarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*, conceput în conformitate cu viziunile teoretice și metodologice expuse. Se prezintă analiza rezultatelor obținute privind dezvoltarea sferei motivaționale în clasele cu profil universal, real și tehnic.

3.2.1. Caracteristica generală a Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării la liceenii arabi din Israel

Experimentul formativ s-a desfășurat în două etape. În cadrul primei etape a fost elaborat și implementat *Programul psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceenii arabi din Israel. În cadrul celei de a doua etape s-au prelucrat, analizat și interpretat rezultatele.

Activitatea de stimulare și dezvoltare a motivației învățării a fost organizată în patru direcții de activitate distincte (Tabelul 3.8.).

Tabelul 3.8. Direcțiile de activitate realizate în scopul dezvoltării motivației învățării

<i>Cadre didactice – 3 profesori/ diriginți</i>	În cadrul diferitor întruniri pedagogice au fost realizate activități cu tematica: motivația învățării și succesul școlar; strategii didactice în vederea creșterii motivației învățării.
<i>Liceenii din clasele cu profil universal– 1 clasă</i>	Aplicarea în practică a programului de stimulare și dezvoltare a motivației învățării.
<i>Liceenii din clasele cu profil real – 1 clasă</i>	Aplicarea în practică a programului de dezvoltare a motivației învățării.
<i>Liceenii din clasele cu profil tehnic – 1 clasă</i>	Aplicarea în practică a programului de dezvoltare a motivației învățării.

Demersul experimental formativ s-a desfășurat conform unei proceduri clasice, în trei etape:

- etapa pre experimentală (obiective, principii, caracteristici ale demersului experimental formativ);
- etapa experimentală (intervenții psihopedagogice destinate dezvoltării motivației învățării: conținut, condiții, strategii, tehnici);
- etapa post experimentală (măsurare, cotare, evaluare).

Plecând de la caracteristicile și factorii implicați în stimularea și dezvoltarea motivației învățării, am stabilit următoarele *obiective de bază* pentru experimentul formativ:

1. Antrenarea abilităților pentru stimularea și dezvoltarea motivației învățării: învățarea unor tehnici de susținere a încrederii în sine, strategii de motivare prin stimulente extrinseci și intrinseci, tehnici și condiții ce favorizează motivația, inclusiv utilizarea metodelor interactive de învățare, tehnici de luare a deciziei, modalități de transformare a comportamentului de evitare într-un comportament activ de soluționare a problemelor.
2. Stimularea și optimizarea autoaprecierii și a încrederii în sine prin crearea unui climat favorabil de comunicare și interacțiune, în care se realizează autocunoașterea propriilor dorințe, nevoi și obligații; identificarea și valorificarea resurselor personale, depășirea blocajelor; recunoașterea și înlăturarea cauzelor care generează lipsa interesului față de învățare, insuccesul școlar, frustrările, prejudecățile și temerile personale.

Totodată, modalitățile de stimulare și dezvoltare a motivației învățării promovate în prezenta lucrare se bazează pe următoarele *principii*: principiul influenței motivației asupra învățării, principiul învățării active, principiul instruirii interactive, principiul facilitării și stimulării continue, principiul implicării active a liceenilor, principiul utilizării diverselor metode, principiul unității diagnosticării și formării, principiul experienței „aici și acum”.

În experimentul formativ au fost incluși liceeni din clasele cu profil *universal, real și tehnic*. Grupurile au fost formate din băieți și fete.

Programul de intervenție psihopedagogică (Tabelul 3.9.), elaborat și realizat, are trei *caracteristici esențiale*: activitățile au un caracter practic, activitățile stimulează discuțiile, activitățile pot fi adaptate [18]. Intervențiile psihopedagogice au fost realizate pe parcursul întregului an de învățământ, în cadrul orelor de dirigenție. Durata unei activități a oscilat între 1 și 2 ore.

Tabelul 3.9. Program de intervenție psihopedagogică privind stimularea și dezvoltarea motivației învățării

Tehnici utilizate și conținut	Obiective orientative	Tema ședinței	Organizare
<ul style="list-style-type: none"> - Prezentări - Exprimarea disponibilității de a participa la program - Discuție și dialog (empatie, acceptare, respect, încredere) - Folosirea abilităților de exprimare verbală și non-verbală 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea liceenilor. - Crearea încrederii și spargerea barierelor. - Pregătirea liceenilor pentru a construi o relație eficientă. - Accentuarea regulilor de muncă în echipă. - Identificarea așteptărilor liceenilor cu privire la program. - Definirea și structurarea generală a programului dezvoltativ. 	Prezentare și structurare	I
<ul style="list-style-type: none"> - Scala de evaluare a motivației - Discuție și dialog - Brainstorming - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicarea scalei de evaluare a motivației pentru învățare . - Clarificarea conceptul de motivație și tipurile de motivație. - Analiza motivelor pentru învățare ale liceenilor. - Demonstrarea importanței motivației în realizarea învățării. - Dezvoltarea motivației pentru învățare a liceenilor. 	Motivația pentru învățare	II
<ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol - Discuție și dialog - Ghid de succes - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Compararea problemei cu soluția și diferențierea între ghidarea bazată pe problemă și orientarea bazată pe soluție. - Clarificarea conceptului și a caracteristicilor centrării pe soluție, indicarea importanței și scopului aplicării ei în acest program. 	Indicații centrate pe soluție	III
<ul style="list-style-type: none"> - Discuție și dialog, reformularea ideilor iraționale - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Reformularea ideilor greșite și alogice ale liceenilor. - Identificarea și consolidarea punctelor forte ale liceenilor. 	Reconstrucție	IV

<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea întrebărilor - Discuție și dialog - Brainstorming - Prezentări scurte - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea soluțiilor propuse de liceeni. - Sprijinirea liceenilor în stabilirea obiectivelor educaționale realiste și generale. 	Întrebarea de bază (planurile de viitor)	V
<ul style="list-style-type: none"> - Dialog și dezbateri - Brainstorming - Crearea grupurilor de discuții - Încurajarea expunerii liceenilor - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea liceenilor în soluționarea problemelor posibile pentru depășirea demotivării învățării. 	Ce altceva?	VI
<ul style="list-style-type: none"> - Discuție și dialog - Desistarea - Apelarea la un comportament pozitiv - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Propunerea ideilor pentru dezvoltarea motivației învățării. - Determinarea gradului de importanță și prioritate a ideilor propuse. - Proiectarea unei "hărți mintale" a ideilor care contribuie la dezvoltarea comportamentului motivațional al liceenilor. 	„Harta mintală”	VII
<ul style="list-style-type: none"> - Discuție și dialog. - Munca în echipă - Recompense (încurajarea și valorizarea verbală a liceenilor) - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și analiza soluțiilor propuse de echipă. - Susținerea și promovarea succesului și a progresului liceenilor în procesul de îndrumare. - Examinarea celei mai importante realizări și a celei mai proeminente idei ale echipei. 	Ghid de succes	VIII
<ul style="list-style-type: none"> - Dezbateri și dialog - Scala de evaluare - Rezumat - Teme 	<ul style="list-style-type: none"> - Examinarea ideii măsurării și importanța acesteia pentru determinarea ratei de progres a liceenilor. - Aplicarea scalei de evaluare și cotearea rezultatelor. - Introducerea rezultatelor în programele de autoevaluare 	Scala de evaluare	IX
<ul style="list-style-type: none"> - Dezbateri și dialog - Rezumat - Retestarea finală 	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea informațiilor și activităților programului în ansamblu. - Analiza expectanțelor și măsura în care acestea au fost realizate. - Evaluarea gradului de dezvoltare a motivației în cadrul programului. - Finalizarea programului. 	Evaluare și finalizare	X

3.2.2. Validarea Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării la liceenii arabi din Israel

Efectele produse de Programul psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării la liceenii arabi din Israel sunt prezentate în tabelele de mai jos.

Tabelul 3.10. Valorile medii ale motivelor dominante în clasele cu profil universal

Motive	test	retest	t	p
Cognitive	6,53	5,47		
Comunicative	5,00	4,47		
Emoționale	5,77	5,63		
Dezvoltare personală	5,47	6,58	2,63	0,05
Poziție socială	5,9	6,21		
Autorealizare	5,73	5,74		
Externe	5,53	5,05		
Profesionale	6,57	6,37		

Analizând datele din tabel observăm că liceenii din clasele cu profil universal au obținut diferențe semnificative doar la grupul motivațional *dezvoltarea personală*. Or, putem conchide că liceenii din clasele cu profil universal, dezvoltându-și doar grupul de motive referitoare la dezvoltarea personală, au dorit să cunoască cât mai mult pentru a deveni o persoană spirituală, interesantă și cultivată, pentru a-și dezvolta mintea, inteligența, pentru a se implica în autoeducație (limbi străine, artă, istorie etc.). Aceste rezultate pot fi explicate prin misiunea generală a profilului examinat – profil universal.

Tabelul 3.11. Valorile medii ale motivelor dominante în clasele cu profil real

Motive	test	retest	t	p
Cognitive	5,81	6,45	2,21	0,05
Comunicative	4,81	5,56		
Emoționale	5,32	5,12		
Dezvoltare personală	6,32	5,81		
Poziție socială	5,84	5,19		
Autorealizare	5,89	6,12		
Externe	5,19	4,69		
Profesionale	6,3	6,94	2,25	0,05

Din datele prezentate putem conchide că liceenii din clasele cu profil real au obținut diferențe semnificative la grupele motivaționale *cognitive și profesionale*. Și în acest caz rezultatele sunt relevante pentru profilul respectiv – cel real. Orientați de profilul la care își fac studiile, liceenii, dezvoltându-și *motivele cognitive*, demonstrează un interes deosebit pentru domeniul ales; în timpul lecțiilor depun efort să înțeleagă materialul nou și să găsească soluții raționale pentru sarcinile de învățare, sunt atenți și concentrați; planifică să învețe lucruri noi, pentru a-și extinde cunoștințele. Și în raport cu *motivele profesionale* putem afirma că liceenii, dezvoltându-și aceste motive, atribuie un rol primordial obiectelor care vor fi utile pentru viitoarea profesie; considerând că fără o educație bună nu poți obține un loc de muncă decent și atinge succesul în viață. Astfel, putem conchide că liceenii din clasele cu profil real au conștientizat

necesitatea cunoașterii materialului studiat, au dezvoltat abilitățile de a învăța, au simțit rolul motivației pentru succesele lor de viitor, au valorificat relația efort – rezultat, înțelegând că efortul depus pentru studierea unui material are efecte pozitive în înțelegere, obținerea succesului și realizarea visului de perspectivă. Altfel spus, programul de intervenție a stimulat și încurajat motivația învățării la această grupă de liceeni.

Tabelul 3.12. Valorile medii ale motivelor dominante în clasele cu profil tehnic

Motive	test	retest	t	p
Cognitive	5,85	6,63		
Comunicative	5,18	4,58		
Emoționale	5,21	6,16	2,86	0,05
Dezvoltare personală	5,18	5,16		
Poziție socială	5,82	5,84		
Autorealizare	4,84	4,95		
Externe	5,51	5,37		
Profesionale	5,63	6,7	3,12	0,01

Analizând rezultatele obținute, constatăm că două grupe de motive indică diferențe semnificative la etapa test-retest: *motivele profesionale și motivele emoționale*. Interpretând rezultatele expuse, putem conchide că și în cazul liceenilor din clasele cu profil tehnic influența profilului asupra dezvoltării motivelor profesionale este relevantă. Liceenii și-au dezvoltat motivația față de obiectele fundamentale ale profilului ales, acordând o atenție deosebită obiectelor care vor fi utile pentru viitoarea profesie, dat fiind faptul că, în opinia lor, fără o educație bună nu poți obține un loc de muncă decent și atinge succesul în viață. Un rezultat mai puțin așteptat au manifestat liceenii din clasele cu acest profil referitor la motivația emoțională. Putem presupune că ei au conștientizat necesitatea și rolul aspectului emoțional în procesul de instruire. Liceenii consideră că într-o atmosferă binevoitoare, calmă și pozitivă, în care îți poți expune neîngrădit părerea, poți reacționa și te simți liber, este cu mult mai eficient și constructiv să înveți; din contra, dacă la lecție predomină o atmosfera de rea-voință, o nervozitate și strictete excesivă, dorința de a învăța diminuează. Totuși, deși în direcții diferite, programul de intervenție a stimulat și încurajat motivația învățării și la această grupă de liceeni.

Sintetizând cele expuse putem conchide că aplicarea unui program psihopedagogic de optimizare, stimulare și dezvoltare a motivației are un impact pozitiv atât asupra motivației învățării, cât și asupra personalității liceenilor.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În ultimele decenii, preocupările privind motivația învățării în procesul educațional au sporit considerabil. Totodată, eforturile ce vizează identificarea rolului motivației și, implicit, dezvoltarea și stimularea ei în diverse categorii de clase, universale sau cu profil, rămân modeste în învățământul din Israel. În optica celor relatate, cercetarea a avut drept scop rezolvarea unei probleme științifice semnificative care constă în identificarea reperelor psihopedagogice ale motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel și în stabilirea modalităților de dezvoltare și stimulare a motivației. Pentru a atinge acest scop au fost valorificate mai multe axe de cercetare: analitică, constatativă, formativă. Analiza rezultatelor teoretice și empirice ne-a permis emiterea următoarelor *concluzii generale*:

1. Prin argumentarea științifică susținută s-a stabilit că diversele abordări ale motivației și, deci, multitudinea de concepții, teorii, modele ale motivației expuse în literatura de specialitate pot fi încadrate în câteva sisteme de idei: *teorii motivaționale clasice, teorii motivaționale moderne, teorii motivaționale integrative, teorii motivaționale cu implicații directe în practica educațională..* Totodată, s-a constatat că, în linii mari, motivația învățării se subordonează sensului general al conceptului de motivație și reflectă totalitatea care susține energetic, activează și direcționează desfășurarea activităților de învățare. Ea conferă sens și coerență actelor de învățare și se trăiește subiectiv ca stare de tensiune rezultând din confruntarea trebuințelor celui care învață cu modul cum își reprezintă el dificultatea conținutului, cerințele, situațiile și rezultatele activității de învățare. Substratul motivațional activează sau inhibă conduitele de învățare, le amplifică sau le diminuează, le prelungește sau le scurtează durata. Scopurile, obiectivele învățării, expectanțele de succes și valoarea conferită de elevi sarcinii de învățare, credințele și comportamentele de reușită ale elevilor devin determinante în dezvoltarea motivației învățării (Capitolele 1, 2).
2. Motivația învățării la liceeni este un fenomen complex și multidimensional. *Modelul pedagogic de dezvoltare a motivației învățării* este fundamentat pornind de la patru dimensiuni de bază: contextuală, conceptuală, determinativă și indicativă. Dimensiunea contextuală a permis să identificăm *factorii de influență* a motivației; dimensiunea conceptuală a permis să reflectăm *teoriile motivaționale* cu impact asupra motivației învățării; dimensiunea determinativă a permis să determinăm *percepțiile* liceenilor de importanță majoră privind motivația învățării; dimensiunea indicativă a permis să integrăm *indicatorii de bază* ai motivației învățării care exprimă *consecințele* motivației (Capitolul 2).
3. În conformitate cu abordarea multispectuală a motivației învățării promovată în cercetare, demersul experimental a cuprins diverse niveluri de investigație. Nivelul constatativ a permis să stabilim *obiectivele, atitudinile, factorii definitorii și dominantele motivaționale* ale liceenilor arabi care își fac studiile în clase cu diverse profiluri. Nivelul formativ, care a avut drept obiectiv stimularea motivației, a permis să constatăm o evoluție semnificativă a grupurilor motivaționale *de comunicare, de autoapreciere, de dezvoltare profesională, dar și de dezvoltare personală și emoțională* a liceenilor (Capitolul 3).
4. Aplicarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* a demonstrat că utilizarea unui program psihopedagogic de optimizare, stimulare și dezvoltare a motivației învățării are un impact pozitiv atât asupra motivației, în general, cât și asupra personalității liceenilor, în particular (Capitolul 3).

Generalizând cele expuse mai sus, putem afirma că scopul investigației a fost atins prin identificarea specificului motivației învățării liceenilor arabi din Israel în funcție de *profilul de studii* ales și indicarea *căilor de valorificare a strategiilor de dezvoltare a motivației învățării în procesul educațional*. Rezultatele cercetării au confirmat *ipotezele înaintate, semnificația teoretică și valoarea aplicativă* a lucrării.

În temeiul **concluziilor generale** care relevă rezultatele teoretice și aplicative și valorile cercetării, înaintăm următoarele **recomandări** în vederea dezvoltării și stimulării motivației învățării la liceenii arabi din Israel.

Recomandări pentru cadrele didactice:

Dat fiind faptul că motivația liceenilor este influențată de nivelul competiției profesorului, de implicarea lui în activitatea didactică, de entuziasmul și pasiunea cu care își face meseria, cadrul didactic trebuie să-și analizeze propria motivație și modul în care să-și desfășoare

activitățile de predare-învățare-evaluare. În acest context, recomandăm un complex de strategii de stimulare și dezvoltare a motivației învățării, esența cărora se rezumă la următoarele:

- Activitățile de învățare variate care oferă elevilor anumite opțiuni, care încorporează abordarea bazată pe probleme, care respectă ritmul individual al fiecărui cadru didactic sunt mai motivante pentru ei.
- Activitățile de învățare care încurajează elevii să-și stabilească obiective clare, precise, pe termen scurt, care stimulează realizarea proiectelor interesante, care permit elevilor să-și dezvolte curiozitatea, abilitățile de gândire critică, stima de sine sunt mai motivante pentru ei.
- Activitățile de învățare prezentate atractiv, care permit elevilor să-și coreleze eforturile cu rezultatele școlare, să obțină succes, să se simtă parte dintr-un grup, să vadă legăturile dintre ceea ce se face în școală și visurile lor de carieră sunt mai motivante pentru ei.
- Activitățile de învățare care implică utilizarea internetului în diverse activități educaționale și a tehnologiilor mobile (tablete, smartphone-uri) promovează în general motivația.

O atenție deosebită trebuie acordată elevilor slabi și nemotivați, încurajându-i să lucreze.

Față de aceștia cadrul didactic poate adopta următoarele comportamente: exprimarea încrederii în capacitatea de a reuși; acordarea atenției acestora ca și elevilor buni; evitarea situațiilor competitive cu elevii buni; excluderea observațiilor în fața colegilor; evitarea exprimării disprețului atunci când ei eșuează; manifestarea interesului pentru reușitele lor.

Totodată, specificăm că problemele de motivație a învățării fiind extrem de diverse, intervenția cadrului didactic nu se poate reduce la rețete, ci trebuie adaptată la fiecare situație în parte.

Recomandări pentru liceeni:

- fixarea scopurilor realiste, în concordanță cu propria capacitate de învățare;
- selectarea informației necesare pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă;
- utilizarea în procesul de învățare a acelor cunoștințe și abilități pe care le va putea transpune în achiziționarea cunoștințelor și abilităților noi;
- conștientizarea a ce și cât știe, precum și a ce și cât ar trebui să știe atunci când abordează o sarcină de învățare;
- conștientizarea intereselor, aspirațiilor, scopurilor și implicarea afectivă în realizarea învățării;
- selectarea celor mai adecvate tehnici și metode de învățare pentru a-și atinge scopurile;
- recunoașterea măsurii în care conținutul informațional a fost înțeles și în ce proporție a fost asimilat;
- monitorizarea și controlul propriei activități de învățare, asigurându-i autoreglarea.

Recomandările expuse mai sus conduc la dezvoltarea abilităților de învățare autonomă, independentă, autodirijată, autoreglată. Pe măsură ce liceenii dobândesc aceste abilități se diminuează dependența lor de influența și controlul exercitate din exterior asupra realizării învățării.

Totodată, menționăm că cercetarea efectuată nu cuprinde toate aspectele fenomenului studiat. *Limitele prezentei investigații* ne permit să stabilim domeniile de perspectivă ale cercetării motivației învățării care se pot referi la următoarele aspecte:

- studii longitudinale ale motivației care ar permite să se determine schimbările și dinamica motivației elevilor pe parcursul unei perioade de timp îndelungat;
- cercetări comparative care ar permite să se stabilească diferențele dintre elevii de diferite

- etnii; studii privind predicția declinului motivației care ar conduce la anticiparea și anihilarea abandonului școlar;
- investigații privind rolul particularităților individual-psihologice în manifestarea și dezvoltarea motivației învățării.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. ASLA, Ibrahim. *Stimulii motivaționali în contextul învățării*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2015, nr.9(89), p.110-113. ISSN 1857-2103.
2. ASLA, Ibrahim. *Aspecte teoretico – practice în abordarea motivației la vârsta școlară mică*. În Materialele Conferinței științifice internaționale „Aspecte psiho-sociale în protecția copilului și familiei de violență”, Universitatea Pedagogică de Stat ”Ion Creangă”, Facultatea Psihologie și Psihopedagogie Specială, 21 octombrie 2016, p.330-339.
3. ASLA, Ibrahim. *Considerații psihopedagogice asupra motivației pentru învățare*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2017, nr.5(105), p.51-55. ISSN 1857-2103.
4. ASLA, Ibrahim. *Stima de sine și motivația pentru succes la adolescenți*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2018, nr.9(119), p.212-215. ISSN 1857-2103.
5. BAZEL, L. *Condiții pedagogice de formare a motivației pentru studierea limbilor moderne în ciclul liceal*: Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău: USM, 2006, 26 p.
6. CIOBANU-PILEȚCAIA, A. *Bazele științifico-teoretice ale motivației studierii cursului gimnazial de matematică*: Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 2007, 190 p.
7. JARJOURA, B. *Influența contextului psihosocial și pedagogic al învățării asupra dezvoltării motivației studenților arabi, viitoare cadre didactice*: Autoreferat al tezei de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 2015, 29 p.
8. LAZAR, A. *Motivația și performanța școlară*. Cercetări de științe sociale ale Centrului de științe sociale. Târgu Mureș, 1998, 376 p.
9. NEACȘU, I. *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*. Iași: Polirom, 2010, 334 p. ISBN 978-973-461-798-2.
10. PAVELCU, V. *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1982, p.380.
11. PLATON, C. *Evaluarea calității în învățământul universitar*. Chișinău, 2005, p.276. ISBN 9975-9855-0-5.
12. POP, Gh. *Motivație, comportament, anticipare*. În: „Determinarea și motivarea acțiunii sociale”. Editura Academiei R.S.R., 1981, p.9-14.
13. POPENICI, Șt. *Motivația învățării și reușita socială*. București: Institutul de Științe ale Educației, 2005, 49 p.
14. POPENICI, Șt., FARTUȘNIC, C. *Motivația pentru învățare. De ce ar trebui să le pese copiilor de ea și ce putem face pentru asta*. București: DPH, 2009, 143 p.
15. PRUTEANU, M. *Formarea motivației la însușirea limbajului medical de către studenții alolingvi (în contextul curriculumului la limba română pentru învățământul universitar)*: Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 2008, 157 p.

16. SILISTRARU, N. *Rolul motivației în procesul de predare și învățare a limbii române de către alolingvi. Încă un pas în educație*. Chișinău, 2002, p.26-32.
17. STARICOV, E. *Condiții psihopedagogice de formare a motivației învățării la studenții din domeniul pedagogic*: Teză de doctorat, Chișinău, 2015, 168 p.
18. ȘEVCIUC, M. *Fundamentele psihopedagogice de formare a intereselor cognitive la studenții claselor primare*. Teză de doctorat. Chișinău, 1999, 163 p.
19. ZLATE, M. *Fundamentele psihologiei*. București: Polirom, 2009, 334 p. ISBN: 978-973-46-1520-9.

În limbi străine

20. AL-DAHIRI, SALEH, HASSAN, AHMED BAZELE. *Psihologie educațională și teoriile de învățare*. Editura 11. Aman, 2011, 144 p. (în limba arabă)
21. BAHI MUSTAFA, ȘALABI BANI YUNIS MOHAMED. *Psihologia motivației și a emoțiilor*. Amman, 2009, 89 p. (în limba arabă)
22. KHALIFA ABDUL- LATIF MOHAMED. *Motivația pentru realizare*. Cairo, 2000, 124 p. (în limba arabă)
23. OLONA, SHAFIQ. *Psihologia motivației*. Redactor Mohammad Rimawi, Amman, 2004, 120 p. (în limba arabă)
24. ORION, NIR. *Motivarea învățării și mediu de învățare extracurricular*. Un jurnal pentru profesorii de știință și tehnologie din învățământul secundar, Haifa, 2013, 133 p. (în limba ebraică)
25. NABIL, MOHAMMED. *Motivația și învățarea*. Ediția întâi, Cairo, Biblioteca Renașterii Arabe, 2003, 68 p. (în limba arabă)
26. ZOHEILY, GHASSAN MAHMOUD. *Motivația cognitivă și relația sa cu motivația învățării*: Teză de doctorat, Universitatea din Damasc, Facultatea de Educație, 2000, 210 p. (în limba arabă)

27. ALDERMAN, M.K. *Motivation for Achievement*. Possibilities for Teaching and Learning, 3 edition. Routledge, 2007, 360 p.
28. BANDURA, A. *Self-efficacy*. In: VS Ramachaudran (Ed.) *Encyclopedia of human behavior*, 1994, Vol. 4, pp. 71-89.
29. BLACK, A.E., DECI, E.L. *The Effects of Instructors' Autonomy Support and Students' Autonomous Motivation on Learning Organic Chemistry: A Self Determination Theory Perspective*. In: *Science Education*, 2000, Vol. 84, Issue 6, pp.740-756.
30. BLANCHETTE, M. *Les facteurs contributifs à la motivation scolaire selon les adolescents de 15 à 18 ans*. Université du Québec, 2006, 198 p.
31. DECI, E.L., VALLERAND, R.J., PELLETIER, L.G., RYAN, R.M. *Motivation and Education: The Self-Determination Perspective*. In: *Educational psychologist*, 1991, 26(3 & 4), pp.325-346.
32. DEMBO, M.H. *Motivation and learning strategies for college success*. A self- management approach, 2 nd ed. Mahwah, Nj: Lawrence Erlbaum ssociates, 2004, 346 p.
33. DWECK, C.S. *Self - theories: Their role in motivation, personality, and development*. Philadelphia: Psychology Press, 2000, 212 p.
34. ECCLES, J.S. & WIGFIELD, A. *The development of competence beliefs, expectancies for success, and achievement values from childhood through adolescence. Development of achievement motivation*. 2002, pp.91-120.

35. ELLIOT, A.J., DWECK, C.S. *Handbook of competence and motivation*. 1 edition. The Guilford Press, 2007, 704 p.
 36. KELLER, J.M. *Motivational Design for Learning and Performance*. The ARCS Model Approach Springer, 2010, 364 p.
 37. LATHAM, G.P. *Work Motivation: History, Theory, Research, and Practice*. Second Edition SAGE Publications, Inc. 2011, 456 p.
 38. MDAGLJIMANA, J. *Facteurs de la faible motivation et leurs effets sur l'apprentissage*. Universite de Kigali, 2014, pp.42-127.
 39. MIGNON, J. & CLOSSET, J.L. *Maintien et stratégies de renforcement de la motivation des étudiants dans l'enseignement à distance*. In 21e congrès de l'Association internationale de pédagogie universitaire 2004 (AIPU).
 40. NICHOLLS, J.G. *Development of perception of own attainment and causal attributions for success and failure in reading*. In: Journal of Educational Psychology, 1979, no.71(1), 94 p.
 41. RYAN, M.R. *Beyond the Intrinsic Extrinsic Dichotomy: Self-Determination in motivation and learning*. In: Motivation and emotion, 1992, Vol.16, no.3, pp.165-181.
 42. RYAN, R.M., DECI, E.L. *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. In: American Psychologist, 2000, Vol.55, no.1, pp.68-78.
 43. SINOIR, J. *La motivation scolaire*. Universite de Rouen, 2017, 56 p.
 44. VIAU, R. *La motivation des élèves en difficulté d'apprentissage – une problématique particulière pour des modes d'intervention adaptés*. Conférence prononcée le 18 avril 2002 à Luxembourg dans le cadre du Cycle de conférences, Difficulté d'apprendre, Difficulté d'enseigner.
 45. VROOM, V.H. *Work and Motivation*. 1 edition. Jossey-Bass, 1994, 397 p.
 46. WENTZEL, K., WIGFIELD, A. *Handbook of Motivation at School*. 1 edition. Routledge, 2009, 704 p.
 47. WIGFIELD, A. & ECCLES, J. *Development of achievement motivation*. San Diego: Academic Press Dweck, C.S., 2006, pp.57-88.
 48. WLODKOWSKI, R.J. *Enhancing adult Motivation to Learn*. A comprehensive Guide for Teaching All Adults, 3 edition. Jossey-Bass, 2008, 528 p.
- ***
49. БАХУРИНА, Е.С. *Учебная мотивация и социально-психологическая адаптация учащихся профильных десятых классов*. В: Психология и школа 2005, №2.
 50. БОЖОВИЧ, Л.И. *Изучение мотивации поведения детей и подростков*. Москва: Педагогика, 1972, 323 с.
 51. ИЛЬИН, Е.П. *Мотивация и мотивы*. СПб: Питер, 2000, 187 с.
 52. КАРПОВА, Г.А. *Педагогическая диагностика учебной мотивации школьников: Методические рекомендации*. Екатеринбург: Уральский государственный педагогический университет, 1996, 160 с.
 53. ЛЕОНТЬЕВ, А.Н. *Потребности, мотивы, эмоции*. Конспект лекций. Москва: МГУ, 1971, 178 с.
 54. МАРКОВА, А.К., МАТИС, Т.А., ОРЛОВ, А.Б. *Формирование мотивации учения*. Москва: Просвещение, 1990. 191 с.
 55. МАСЛОВ, А.В. *Мотивация и личность*. СПб.: Евразия, 1999, 467 с.
 56. СИДОРЕНКО, Е.В. *Мотивационный тренинг*. СПб: Речь, 2005, 160 с.

Webografie

57. ALDEFER, C. *Teoria celor trei necesități*. Material disponibil la: www.rasfoiesccom/business/management/resurse umane (Accesat: 26.09.2015)
58. DUGLAS McGREGOR. *Teoria X și teoria Y*. Material disponibil la: www.rasfoiesccom/business/management/resurse umane (Accesat: 26.09.2015)
59. HERZBERG, F. *Two factor theory*. Material disponibil la: <https://expertprogrammenegeement.com> (Accesat: 26.09.2015)
60. *Integrarea diferitelor teorii motivaționale*. Material disponibil la: www.stiucum.com/management/resurse (Accesat: 30.09.2015)
61. NIEMIEC, C.P., RYAN R.M. *Autonomy, competence, and relatedness in the classroom. Applying self-determination theory to educational practice*. In: Theory and Research in Education, 2009, vol.7, no.2, pp.133-144. Disponibil la adresa: http://www.selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2009_NiemiecRyan_TRE.pdf (Accesat: 30.09.2015)
62. POSTĂN, L. *Motivația învățării la vârstele adulte din perspectiva conceptului educației pe parcursul vieții*. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 2006. www.cnaa.acad.md
63. *Teorii motivaționale moderne*. Material disponibil la: www.rasfoiesccom/business/management/resurseumane (Accesat: 26.09.2015)
64. VIAU, R. *La motivation - condition de la réussite*. Material disponibil la: <https://www.google.ro/#safe=active&q=la+motivation+condition+essentielle+de+la+r%C3%A9ussite+rolland+viau> (Accesat: 30.09.2015).

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. ASLA, Ibrahim. *Stimulii motivaționali în contextul învățării*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2015, nr.9(89), p.110-113, ISSN 1857-2103, 0,54 c.a.
2. ASLA, Ibrahim. *Aspecte teoretico – practice în abordarea motivației la vârsta școlară mică*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Aspecte psiho-sociale în protecția copilului și familiei de violență”, Universitatea Pedagogică de Stat ”Ion Creangă”, Facultatea Psihologie și Psihopedagogie Specială, 21 octombrie 2016, p.330-339, 0,40 c.a.
3. ASLA, Ibrahim. *Considerații psihopedagogice asupra motivației pentru învățare*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2017, nr.5(105), p.51-55, ISSN 1857-2103, 0,61 c.a.
4. ASLA, Ibrahim. *Stima de sine și motivația pentru succes la adolescenți*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe ale Educației, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2018, nr.9(119), p.212-215, ISSN 1857-2103, 0,37 c.a.
5. ASLA, Ibrahim. *Motivația învățării la elevi din perspectiva educației centrate pe copil*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Preocupări contemporane ale științelor socioumane”, Ediția a IX-a, 6-7 decembrie 2018, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Facultatea Sociale și ale Educației, Chișinău 2018, p.296-301, ISBN 978-9975-3277-5-6, 0,51 c.a.

6. ASLA, Ibrahim. *Dezvoltarea motivației la liceenii arabi din Israel în relație cu obiectele de studiu*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Preocupări contemporane ale științelor socioumane”, Ediția a IX-a, 6-7 decembrie 2018, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Facultatea Sociale și ale Educației, Chișinău 2018, p.301-304, ISBN 978-9975-3277-5-6, 0,24 c.a.
7. ASLA, Ibrahim. *Aspecte empirice în dezvoltarea motivației la liceenii arabi din Israel*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare”, 7-8 decembrie 2018, Chișinău, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău 2018, p.560-570, ISBN 978-9975-48, 0,90 c.a.
8. ASLA, Ibrahim. *Conceptul de motivație prin prisma psihosocială*. În: Rezumatele Conferinței științifice cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 7-8 noiembrie, 2019, USM, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2019, p.112-115, ISBN 978-9975-149-50-1, 0,22 c.a.
9. ASLA, Ibrahim. *Organizarea programului de dezvoltare a motivației învățării la liceenii arabi din Israel*. In: Revista de teorie și practică educațională ”Didactica Pro...”, Chișinău, Centrul Educațional PRO DIDACTICA: Casa editorial-poligrafică „Bons Offices” S.R.L., 2020, nr.4(122), p.5-9, ISSN 1810-6455, 0,52 c.a.

ADNOTARE

ASLA Ibrahim

Repere psihopedagogice ale dezvoltării motivației învățării la liceenii arabi din Israel Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2021

Volumul și structura tezei. Teza este constituită din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 162 surse bibliografice, 11 anexe, 132 pagini text de bază, 23 figuri, 19 tabele.

Cuvinte-cheie: motivație, teorii motivaționale, motivația învățării, profil de studii (universal, real, tehnic), model pedagogic, program de dezvoltare motivațională.

Domeniu de studiu: Științe ale Educației

Scopul cercetării constă în stabilirea cadrului conceptual al motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel și în valorificarea modalităților de dezvoltare a motivației.

Obiectivele cercetării: analiza literaturii de specialitate cu referire la fenomenul studiat în vederea elaborării unor sinteze teoretice relevante cercetării; identificarea particularităților motivației învățării în context școlar; conceptualizarea Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației învățării; determinarea specificului și a rolului motivației învățării la liceenii arabi din Israel; analiza comparativă a motivației învățării în dependență de profilul de studii al liceenilor arabi din Israel; elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceenii arabi din Israel.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei sunt obiectivate în: realizarea unei cercetări teoretico-empirice axate pe motivația învățării la liceenii arabi din Israel, conceptualizarea unui *Model pedagogic de dezvoltare a motivației învățării*; identificarea specificului motivației învățării la liceenii arabi în dependență de profilul de studii: *universal, real, tehnic*; stabilirea *factorilor de influență* a motivației învățării la liceenii arabi; determinarea *atitudinilor* liceenilor față de obiectele planului individual profesional din perspectiva *interesului, importanței înțelegerii* disciplinei de studiu; identificarea motivației *dominante* a învățării la liceenii arabi; configurarea științifică a *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării* la liceenii arabi din Israel.

Problema științifică soluționată în cercetare constă în determinarea fundamentelor teoretico-aplicative încorporate în *Modelul pedagogic de dezvoltare a motivației învățării* și manifestate în *specificul* motivației pentru învățare a liceenilor arabi în dependență de profilul de studii – *universal, real, tehnic*, fapt ce a condiționat elaborarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*, asigurând, astfel, *eficientizarea procesului de motivație a învățării* la liceenii arabi din Israel.

Semnificația teoretică a cercetării este justificată de: analiza și sinteza *teoriilor motivaționale*; precizarea conceptelor de *motivație* și *motivație a învățării* din perspectivă psihopedagogică; fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a motivației învățării*; identificarea specificului *motivației învățării* la liceenii arabi în dependență de profilul de studii: *universal, real, tehnic* și manifestat în *factorii de influență, atitudinile liceenilor* și în *dominantele motivaționale ale învățării*.

Valoarea aplicativă a cercetării consistă în: selectarea și validarea unui *set de instrumente* cu ajutorul cărora a fost structurat un sistem de idei privind necesitatea dezvoltării motivației învățării; validarea *Programului psihopedagogic de stimulare și dezvoltare a motivației învățării*; formularea unor *concluzii și recomandări* științifice ce vizează premisele și contextul psihopedagogic al dezvoltării motivației pentru învățare la liceenii arabi din Israel.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin diseminarea rezultatelor obținute pe parcursul cercetărilor teoretice și empirice în cadrul discuțiilor purtate la ședințele Departamentului Științe ale Educației al Universității de Stat din Moldova, în comunicările prezentate la varii conferințe științifice naționale și internaționale, în diverse publicații științifice ale autorului, precum și prin realizarea activităților practice organizate cu liceenii arabi din liceul AL-BUKHARI, orașul Arraba, Israel.

ANNOTATION

ASLA Ibrahim

Psycho-pedagogical landmarks for the development of learning motivation at Arab high schools in Israel

Doctoral Thesis in Education Sciences, Chisinau, 2021

Volume and structure of the thesis: The thesis consists of an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 162 bibliographic sources, 11 annexes, 132 basic text pages, 23 figures, 19 tables.

Keywords: motivation, motivational theories, learning motivation, study profile (universal, real, technical), theoretical model, motivational development program.

Field of study: Education Sciences.

The purpose of the research is to establish the conceptual framework of the motivation for learning at the Arab high schools in Israel and to capitalize the ways of its development.

The objectives of the research: the analysis of the specialized literature with reference to the studied phenomenon in order to elaborate some theoretical syntheses relevant to the research; identifying the peculiarities of learning motivation in a school context; conceptualizing the Pedagogical model of developing learning motivation; determining the specifics and role of learning motivation in Arab high school students in Israel; comparative analysis of learning motivation depending on the study profile of Arab high school students in Israel; elaboration, implementation and evaluation of the efficiency of the Psychopedagogical program for the development of learning motivation in Arab high school students in Israel.

The novelty and scientific originality of the thesis are objectified in: realising a theoretical-empirical research with reference to the learning motivation of Arab high school students in Israel; conceptualizing a Pedagogical model of developing learning motivation; identifying the specifics of learning motivation in Arab high school students depending on the study profile: universal, real, technical; establishing the factors influencing the learning motivation of Arab high school students; determining the attitudes of high school students towards the objects of the individual professional plan from the perspective of interest, the importance of understanding the study discipline; identifying the dominant motivation for learning Arab high school students; the scientific configuration of the Psychopedagogical Program for the development of learning motivation in Arab high school students in Israel.

The scientific problem solved is the determination of the theoretical-applied foundations incorporated in the Pedagogical Model of the development of learning motivation and manifested in the specific motivation for learning of Arab high school students depending on the study profile – universal, real, technical, which conditioned the elaboration of the Psychopedagogical Program for the development of learning motivation in Arab high school students in Israel.

The theoretical significance of the research is justified by: the analysis and synthesis of classical and modern motivational theories; specifying the concepts of motivation and motivation of learning from the psycho-pedagogical perspective; conceptualization of the Pedagogical model of the development of learning motivation; identifying the particularities of the motivation of learning of Arab high school students; the foundation of the Psychopedagogical program for the development of learning motivation of Arab high school students in Israel as a connection between the psychological and pedagogical elements of motivation formation and optimization.

The applicative value of the research consists in: selection and validation of a set of tools with which a system of ideas on the need to develop learning motivation was structured; validation of the Psychopedagogical program for the development of learning motivation; formulating scientific conclusions and recommendations regarding the premises and the psychopedagogical context of developing the motivation for learning in Arab high school students in Israel.

The implementation of the scientific results was achieved by disseminating the results obtained during the conduct of the theoretical and empirical research, through the discussions within the meetings of the Department of Education Sciences of the State University of Moldova, through the communications at the national and international scientific conferences, as well as the publications and publications. by carrying out the practical activities organized with the Arab high school students from the AL-BUKHARI high school, Arraba city, Israel.

АННОТАЦИЯ

ASLA Ibrahim

Психолого-педагогические основы развития учебной мотивации у арабских лицеистов Израиля.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинев, 2021

Объем и структура диссертации. Диссертация состоит из введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций, 162 библиографических источников, 11 приложений, 132 страниц основного текста, 23 рисунков, 19 таблиц.

Ключевые слова: мотивация, теории мотивации, учебная мотивация, профиль обучения (универсальный, реальный, технический), теоретическая модель, программа мотивационного развития.

Область исследования: Педагогика

Цель исследования: установить концептуальную основу мотивации обучения в арабских лицеях Израиля и освоить пути ее развития.

Задачи исследования: изучение научных исследований с учетом проблемы мотивации в целом и мотивации обучения в частности; концептуализация теоретической модели развития учебной мотивации; выявление особенностей мотивации обучения в арабских лицеях Израиля; сравнительный анализ мотивации обучения в зависимости от выбранного профиля обучения; разработка и утверждение Психолого-педагогической программы развития учебной мотивации в арабских лицеях Израиля.

Новизна и научная оригинальность диссертации объективированы в: проведении теоретико-эмпирического исследования учебной мотивации арабских старшекласников в Израиле, концептуализации педагогической модели развития учебной мотивации; выявление специфики учебной мотивации у арабских старшекласников в зависимости от профиля обучения: универсального, реального, технического; установление факторов, влияющих на учебную мотивацию арабских старшекласников; определение отношения старшекласников к объектам индивидуального профессионального плана с точки зрения интересов, важности понимания учебной дисциплины; определение доминирующей мотивации к обучению у арабских старшекласников; научная конфигурация Психолого-педагогической программы развития учебной мотивации у арабских старшекласников в Израиле.

Научная проблема решенная в исследовании состоит в определении теоретико-прикладных основ, заложенных в Педагогической модели развития учебной мотивации и проявляющихся в конкретной мотивации обучения арабских старшекласников в зависимости от профиля обучения – универсального, реального, технического, что обусловило разработку программы развития учебной мотивации, тем самым обеспечив эффективность процесса учебной мотивации для арабских старшекласников в Израиле.

Теоретическая значимость исследования оправдана: анализом и синтезом классических и современных мотивационных теорий; уточнением значимости понятий *мотивация* и *учебная мотивация* с психолого-педагогической точки зрения; концептуализацией теоретической модели развития учебной мотивации; выявлением особенностей учебной мотивации арабских лицеистов; обоснованием Психолого-педагогической программы развития учебной мотивации у арабских лицеистов Израиля как взаимосвязь психолого-педагогических элементов формирования и оптимизации мотивации.

Прикладная ценность исследования состоит в: выборе и проверке набора инструментов, с помощью которых была структурирована система представлений о необходимости развития учебной мотивации; валидация Психолого-педагогической программы развития учебной мотивации; формулирование научных выводов и рекомендаций относительно предпосылок и психолого-педагогического контекста развития мотивации к обучению у арабских старшекласников в Израиле.

Внедрение научных результатов. Результаты полученные в ходе проведения теоретических и эмпирических исследований были обсуждены на заседаниях Департамента педагогических наук Государственного университета Молдовы; представлены в ряде сообщений на национальных и международных научных конференциях, а также в публикациях автора. Они были применены в ходе проведения практических занятий, организованных с арабскими учащимися лицея АЛ-БУХАРИ, города Арраба, Израиль.

ASLA IBRAHIM

**REPERE PSIHOPEDAGOGICE ALE DEZVOLTĂRII MOTIVAȚIEI ÎNVĂȚĂRII
LA LICEENII ARABI DIN ISRAEL**

SPECIALITATEA 531.01 – TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 16.11.2021
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2,2

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr.201/21

**Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. Alexei Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009**